

I. Edukacja literacka i kulturowa

Ewa JASKÓŁOWA

Jak uniwersytet przygotowuje przyszłych nauczycieli polonistów do nauczania interpretacji?

Interpretacja i dydaktyka należą do tego obszaru działań, które zwykle się łączyć ze sztuką. Oba wymagają talentu, intuicji i wiedzy, która pozwoli z danych przesłanek zbudować celną, przekonującą, logiczną i wartościową interpretację. Interpretacja literaturoznawcza oceniana jest jako mało pragmatyczna umiejętność w tym sensie, że nie ma wartości sprawczej. Sprawność ta wydaje się wielu kompletnie nieprzydatna w życiu. Jeśli jednak dobrze się zastanowić, nic bardziej mylnego. Umiejętność interpretowania daje szansę na dobrą orientację w świecie w ogóle, a ponadto jest podstawą działań w różnych dziedzinach praktycznie wykorzystywanych w życiu społecznym, a więc: prawniczych, psychologicznych, pedagogicznych, politycznych, socjologicznych czy etycznych, które decydują o ludzkim losie w najszerszym znaczeniu. Umiejętność zatem interpretacji słów, wynikających z nich sensów, przesłanek oraz idei jest kluczową sprawnością człowieka, który na egzaminie (gimnazjalnym i maturalnym) pokazuje poziom tej umiejętności. Stopień opanowania interpretacji może się okazać przydatny w ocenie poziomu przygotowania młodego człowieka do dalszych studiów lub pracy. Ocena umiejętności interpretacyjnych pozwala w przybliżeniu określić potencjał intelektualny kandydatów na nauczycieli, prawników, polityków, psychologów, socjologów, pedagogów i wielu jeszcze innych kategorii zawodowych. Świadomość tej możliwości powinna towarzyszyć wszystkim, którzy decydują o kształcie edukacji w zakresie nauczania języka i literatury ojczystej.

Autorzy *Podstawy programowej...* wyeksponowali problem interpretacji nie tylko w samym zapisie, ale i w sposobie tego zapisu, uznając ją za cel ogólny i długoterminowy nauczania języka polskiego od szkoły podstawowej do matury¹.

¹ *Podstawa programowa z komentarzami. T. 2: Język polski w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008, w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opublikowane 15 stycznia 2009 w „Dzienniku Ustaw” nr 4, poz. 17.*

Interpretacja tekstu kultury — literackiego i nieliterackiego jest obligatoryjną umiejętnością zdobywaną na wszystkich poziomach edukacyjnych. Z zapisu *Podstawy programowej...* wynika, że końcowy efekt kształcenia budowany ma być systematycznie w procesie stopniowania trudności, jako konsekwencja stymulowania własnej aktywności ucznia oraz wiązania doświadczenia z teorią, czyli respektowania zasady przechodzenia „od intuicji do definicji” i „od tekstu do kontekstu”.

Jak wykształcić nauczyciela polonistę, który podoła nauczaniu interpretacji w szkole? Po pierwsze, wybrać kandydatów z potencjałem intelektualnym — merytorycznym i dydaktycznym, czyli takich, którzy przejawiają talenty interpretacyjne i dydaktyczne. Po drugie, wyposażyć ich w narzędzia i wiedzę o współczesnych zasadach czytania oraz interpretowania. Po trzecie, wskazać im i sprawdzić, w jakim stopniu przyswoili, sposoby postępowania metodycznego, które pomogą uczniom zdobywać sprawność analizy i wynikającej z niej interpretacji tekstu.

Teoretycznie uniwersytet nastawiony jest na realizację drugiego i trzeciego postulatu. Najslabiej wypada wybór kandydatów, który tylko w części spełnia postawione w punkcie pierwszym założenie.

Studia polonistyczne od pierwszego stopnia licencjackiego, przez stopień magisterski, aż do doktoratu zakładają doskonalenie umiejętności analityczno-interpretacyjnych studentów. Od pierwszego roku odbywa się ono na ćwiczeniach z poetyki, analizy i interpretacji tekstu literackiego oraz teorii literatury. Na pierwszym roku studiów magisterskich realizowany jest kurs współczesnych metodologii literaturoznawczych, który pokazuje najnowsze metody czytania i wynikające z nich koncepcje interpretacji. Wyposażani w taką wiedzę, przychodzą młodzi poloniści na zajęcia z dydaktyki literatury. Ćwiczenia z tego przedmiotu mają, zgodnie z założeniem, wykształcić podstawową umiejętność przekładu wiedzy na „język lekcji”. Oznacza to, że młodzi poloniści nauczą się przekładać własną wiedzę z teorii literatury na taką organizację zajęć, która pozwoli ich uczniom odkrywać tajniki tekstu literackiego. Sprawność interpretacyjna studenta stanowi zatem podstawę wszelkich działań dydaktycznych. Mają one doprowadzić do budowania takiej lekcji, na której uczniowie zechcą otwierać się na tekst literacki, rozmawiać o nim i dostrzegać różne możliwości analizy oraz wynikającej z niej interpretacji².

Studenci, rozpoczynający po licencjacie dwuletnie studia magisterskie, prezentują bardzo zróżnicowany poziom umiejętności interpretacyjnych. Czasami tekst staje się dla nich pretekstem do snucia refleksji o problemie, który często bywa ich, a nie tekstu problemem. Młodzi adepci polonistyki przestają wierzyć w wartość tekstu. Degradacja i kompromitacja strukturalizmu doprowadziły do

² Pokazuje i propaguje te metody postępowania w kształceniu nauczycieli Maria Kwiatkowska-Ratajczak. Por.: M. Kwiatkowska-Ratajczak: *Metodyka konkretna. O wybranych problemach zawodowego kształcenia nauczycieli polonistów*. Poznań 2002.

tę, że w interpretacjach dominuje projekcja własnych domysłów interpretatora, studenci zafascynowani czytaniem feministycznym, postkolonialnym czy kulturowym przestają dostrzegać tekst, przestają wierzyć, że może coś przekazywać, że może być istotnym źródłem informacji. Ta postrukturalna metoda podchodzenia do utworu literackiego skutkuje poszukiwaniem coraz atrakcyjniejszych kontekstów interpretacyjnych, bez pełnej świadomości, że każdy kontekst powinien być wywołany czytaniem utworem. Studentom często brak świadomości, że zestawianie każdego utworu z dowolnie wybranym kontekstem jest interpretacyjnym nadużyciem. Brak skupienia uwagi na samym utworze staje się poważnym utrudnieniem w konstruowaniu zadań, których celem byłoby przeprowadzenie ucznia przez trudny utwór literacki i pokazanie mu drogi odkrywania jego sensów.

Na I Kongres Dydaktyki Polonistycznej został przygotowany referat, w którym przedstawiono wyniki sprawdzianu wiedzy i umiejętności studentów po zakończeniu pierwszego roku polonistyki³. Skorzystano z testu przygotowanego na egzaminy wstępne z lat dziewięćdziesiątych XX wieku — testu, który służył do selekcji kandydatów na studia polonistyczne na Uniwersytecie Śląskim. Test sprawdzał umiejętności interpretacji utworu poetyckiego, poziom wiedzy o języku i stylistyce⁴. Kandydaci na studentów filologii polskiej otrzymywali polecenie analizy i interpretacji jednego z przedstawionych w arkuszu egzaminacyjnym wierszy. Rozwiązali szereg zadań sprawdzających stan z zakresu nauki o języku oraz rozpoznawali w przedstawionym tekście różnorakie zabiegi stylistyczne.

W kontekście rozważań o interpretacji warto przywołać wyniki sprawdzianu, który w 2013 roku nawiązywał do testu na egzaminach wstępnych sprzed dwudziestu lat. Wprawdzie model egzaminu wstępnego z lat dziewięćdziesiątych może się dziś wydawać nieco anachroniczny, ponieważ duży nacisk kładziono wówczas na sprawdzenie wiedzy kandydata, jednak test interpretacyjny sprawdzał jej funkcjonalność. Ponadto wiedza studentów polonistyki XXI wieku sprawdzana była w zakresie dotyczącym treści, które dziś są obligatoryjne dla absolwentów gimnazjum — potwierdzone zapisami *Podstawy programowej z języka polskiego*.

³ Tekst artykułu złożono do druku w księdze publikującej referaty i wystąpienia na I Kongresie Dydaktyki Polonistycznej, który miał miejsce w Krakowie od 20 do 23 listopada 2013 roku. Por. E. Jaskółowa, B. Niesporek-Szamburska: *Kim jest, jaki(a) jest student(ka) polonistyki XXI wieku. Rekonesans badawczy*. [Tekst w wydruku komputerowym złożony w wydawnictwie Universitas].

⁴ Badanie przeprowadzono w maju 2013 roku. W opracowaniu rezultatów testu uczestniczyły: Małgorzata Wójcik-Dudek, Krystyna Koziołek, Anna Guzy, Marta Kubarek, Aleksandra Zok, Karolina Jędrzych, Diana Jagodzińska i Emilia Czarnota — pracownice i doktorantki w Katedrze Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego.

Testem zostali objęci studenci z 5 ośrodków akademickich w Polsce: z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, z Uniwersytetu Śląskiego, z Uniwersytetu Gdańskiego, z Ośrodka Dydaktycznego Uniwersytetu Śląskiego w Rybniku — łącznie 113 osób w proporcjonalnym układzie⁵. Nie było znaczących różnic w jakości wyników używanych przez respondentów, można więc potraktować badaną grupę jako całość. Jednocześnie ze względu na znaczące rozproszenie ośrodków w różnych częściach Polski możemy mówić — w pewnym sensie — o powszechności rezultatów⁶.

Studenci zostali poproszeni o interpretację jednego z dwu podanych utworów poetyckich, a były to do wyboru: *Wiatr w zaułku* Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego oraz *Głos w sprawie pornografii* Wisławy Szymborskiej.

51 osób wybrało wiersz Gałczyńskiego, 36 — utwór Wisławy Szymborskiej, 26 — nie podjęło tego zadania. Z przedstawionych wypowiedzi wyłania się przede wszystkim mała sprawność interpretacyjna, brak dbałości o kompozycję wypowiedzi. Na 87 prac tylko 18 czyta się bez trudu.

Interpretację wiersza Gałczyńskiego można podzielić na 4 kategorie:

- streszczenia (np.: *W wierszu Ignacego (!) Gałczyńskiego jest przedstawiony wiatr jako żywa istota. Wichura terroryzuje miasto jak bies czarny*);
- linearne omówienie kolejnych zwrotek (np.: *w pierwszej zwrotce jest [...], w drugiej strofie [...]*);
- dywagacje o wietrze (np.: *Tytuł wiersza wskazuje, iż wiersz będzie prawdopodobnie o wietrze, który wiał akurat z zaułka. Czym jest wiatr? Niczym innym jak zjawiskiem atmosferycznym, który może być łagodny lub wiać z dużą prędkością*);
- interpretacje, których autorzy poszukują dla utworu jakichś politycznych lub społecznych kontekstów (np.: *Wiatr możemy utożsamiać z wybuchem jakiegoś buntu, strajku, który zalał ulice. Buntująca się społeczność zazwyczaj niszczy ulice, krzyczy, wrzeszczy, gwiżdże. Tak samo wiatr „walił w ściany, pluł. W końcu ustał. Tak i bunt musi w końcu się zakończyć”*).

W żadnej interpretacji nie znalazła się nawet próba wskazania skamandryckiego kontekstu, zabrakło jakiejkolwiek refleksji historycznoliterackiej, trudno też określić metodologię, która stanowiłaby podstawę prezentowanych wypowiedzi. Prace na temat wiersza Gałczyńskiego są krótkie (na pół strony), nie-

⁵ Materiały z innych ośrodków naukowych pozyskane zostały dzięki współpracy z Profesorami Zofią Budrewicz, Grażyną Tomaszewską, Sławomirem Jackiem Żurkiem.

⁶ 80,0% badanych studentów reprezentowało interesującą nas specjalność nauczycielską, a około 20% — specjalność dziennikarską (z Uniwersytetu Gdańskiego). Prawie całą grupę stanowiły kobiety (92,0%). Najwięcej młodych mężczyzn, bo aż 20,0%, studiuje na polonistyce w Katowicach. Większość studentów (96,0%) kończyło liceum ogólnokształcące, a maturę z języka polskiego zdawało na poziomie rozszerzonym (78,0%). Ponad połowa badanych pochodzi z miasta (około 68%).

spójne kompozycyjnie. Być może tekst był zbyt jednoznaczny i studenci nie potrafili w tak oczywistym wierszu dostrzec problemu godnego bardziej rozwiniętej wypowiedzi.

Z interpretacją utworu Wisławy Szymborskiej nie było jednak dużo lepiej. Wiersz odczytywano albo dosłownie, sygnalizując, że jest to refleksja wynikająca z perspektywy 2013 roku, np.: *autorka nawiązuje do dobrze nam znanej sprawy, mianowicie szeroko pojętej pornografii. Nie da się ukryć, że problem ten dotyka każdego z nas. Oczywiście, nie dosłownie, ale poprzez różne media.* I chociaż interpretator(ka) wiersza zastrzega, że 30 albo 40 lat temu można było ten wiersz czytać inaczej, to dziś z perspektywy 2013 roku można zrozumieć, że *autorka buntuje się przeciw temu.* Są wypowiedzi, z których wynika dosłowne odczytanie. A podsumowanie świadczy o poszukiwaniu jednoznacznej wymowy i potępienia zjawiska pornografii: *Autorka w bardzo dosłowny sposób opisuje cały mechanizm działania, jak to wszystko wygląda i co się dzieje z człowiekiem uzależnionym od pornografii. Opisuje, jednak nie kryje przy tym niesmaku i potępienia dla ludzi, dla których zaspokojenie popędów seksualnych jest najważniejsze.*

W większości wypowiedzi można dostrzec próby rozwiązywania metafory: „nie ma rozpusty większej niż myślenie”. W tej grupie prac widać jednak trudność zbudowania logicznie spójnej wypowiedzi, np.: *dla ludzi myślących nie ma rzeczy świętych. Ta pornografia w języku, w mowie szerzy się i rozpowszechnia coraz bardziej.*

Na 36 prac tylko w jednej dostrzeżono ironię, która staje się podstawą dociekań: *Podmiot liryczny przedstawia ludzi myślących jako zdegenerowanych zuchwalców.* Wypowiedź rwie się jednak pod względem logicznym, brakuje w niej odczytania kontekstu konspiracji i dlatego na koniec wnioski są dość powierzchowne i nieco chybione: *Podmiot liryczny opisuje podczas spotkań ludzi procesu twórczego. Obecni są spokojni, siedzą na krzesłach i rozmawiają.*

Umiejętności interpretacyjne studentów pierwszego roku są znikome. Przytoczone fragmenty wypowiedzi interpretacyjnych pokazują wyraźnie, że ich autorzy nie poszukują relacji między poszczególnymi elementami tekstu. Jeśli go dekonstruują, to odnoszą jego fragmenty do własnych wyobrażeń i doświadczeń. Jeśli cytują kluczową tezę wiersza Szymborskiej „nie ma rozpusty większej niż myślenie”, to nie potrafią odtworzyć spójnej argumentacji zapisanej w tekście, bo czytają go dosłownie. Bardzo często widać, że studentom albo brak świadomości, czym jest interpretacja, albo brak sprawności interpretacyjnej.

A zatem sprawność ta musi być wyuczona i ćwiczona w czasie studiów. Rzecz jest o tyle zaskakująca, że egzamin maturalny sprawdza analizę i interpretację tekstu. Najprościej byłoby obwinić za przedstawiony stan rzeczy „klucz” maturalny. Tyle tylko, że nie jest to kwestia zupełnie jednoznaczna. Na egzaminie maturalnym bowiem abiturienti mają za zadanie dokonać analizy

oraz interpretacji, która jest konsekwencją sugestii sformułowanej w temacie. W ten sposób zadanie maturalne ukierunkowuje myślenie i zwraca uwagę na problem. Kandydat na studenta polonistyki powinien być nauczyć się podstawowych procedur odczytywania oraz interpretowania poezji. Jak widać z przeprowadzonych badań, jest to umiejętność dość słaba. Być może nie tyle sam „klucz” czy „model” interpretacji tu zawinił, ile raczej brak samodzielności myślenia. Może dzieje się tak, że student przyzwyczajony do odczytywania tekstu wedle podpowiadanych wskazówek, nagle postawiony przed koniecznością samodzielnego sformułowania tezy interpretacyjnej, czuje się zagubiony? Jeśli tak jest, to zmodyfikowany egzamin maturalny, który przeprowadzony będzie po raz pierwszy w 2015 roku, może okazać się wielką klęską. Jedno z zadań do wyboru ma sprawdzać samodzielność interpretacji utworu poetyckiego. Szkolne myślenie o interpretacji musi więc zostać przeorientowane. Uczeń zacznie samodzielnie myśleć, stawiać tezy i argumentować tylko wówczas, gdy lekcje polskiego będą stymulowały takie działania uczniów. Konieczne jest zatem wykształcenie takich nauczycieli polonistów, którzy sami będą sprawnymi interpretatorami i pozwolą na samodzielność myślenia swoim wychowankom. Nie będą narzucać jednej obowiązującej, „konkretniej” i usankcjonowanej interpretacji tekstu, pozwolą poszukiwać i błędzić, ale wskażą drogę stawiania pytań i poszukiwania na nie odpowiedzi, bez gwarancji jednak, że będą one dane raz na zawsze.

Wydaje się, że studenci polonistyki mają (mimo słabego wyniku sprawdzianu po pierwszym roku) predyspozycje do przeorientowania szkolnego myślenia o interpretacji. Świadczy o tym zderzenie przedstawionych wyżej rezultatów z zakresu interpretacji z pracami egzaminacyjnymi z dydaktyki literatury polskiej po III roku licencjatu i po I roku studiów magisterskich.

Studenci III roku licencjatu na Uniwersytecie Śląskim w zimowej sesji piszą egzamin, którego ważnym składnikiem jest interpretacja tekstu poetyckiego. Otrzymują określony utwór poetycki oraz polecenie sformułowania zadania, skierowanego do uczniów, które pozwoli im zbudować własną interpretację. Jednocześnie studenci proszeni są o zaproponowanie własnego toku myślenia i odczytywania tekstu. Zadania egzaminacyjne sprawdzają więc umiejętności i wiedzę, jaką powinien wykazać się kandydat zdobywający uprawnienia do nauczania w szkole podstawowej i gimnazjum.

Średnia ocen w roku akademickim 2012/2013 wyniosła 3,72. Na 90 osób zdających egzamin rozkład ocen był następujący: bardzo dobre oceny uzyskało 11 studentów, dobry plus — 13; dobry — 22; plus dostateczny — 19; dostateczny — 17; niedostateczny — 8 studentów.

Ocena tych wyników zależy od ich interpretacji. Tu proponuję następującą: 46 osób, a zatem niewiele ponad 50% kandydatów do zawodu nauczycielskiego, wykazało się operatywnością wiedzy, kreatywnością, sprawnością interpretacyjną i w mniejszym lub większym stopniu umiejętnością konstruowania zadań

adresowanych do uczniów: to ci, których ocena oscyluje między dobrą i bardzo dobrą. Ocenę plus dostateczną otrzymały osoby, które potrafią odtwarzać wiedzę, mają natomiast problem z kreatywnością i operatywnością; ci studenci stanowią około 40% wszystkich zdających. Egzamin ten pokazuje też, że przyrost umiejętności interpretacyjnych studentów w kolejnych latach jest znaczny. Warto przy tym dodać, że na zajęciach z dydaktyki literatury zarówno na poziomie licencjackim, jak i magisterskim wiele czasu (na Uniwersytecie Śląskim) poświęca się ćwiczeniom, które prowadzą do budowania pytań i poleceń do tekstów oraz wynikających z nich różnych dróg interpretacji na lekcjach języka polskiego.

Dla części studentów egzamin z dydaktyki nic nie znaczy, bo nigdy nie podejmą pracy w szkole. Wyniki wskazują jednak na to, z jakim przygotowaniem idą do zawodu absolwenci polonistyki. Statystycznie średnim, ale na tę średnią składa się świetny kandydat na nauczyciela i kompletnie nieprzygotowany do pełnienia tej funkcji młody człowiek. Uniwersytet zakłada dobre przygotowanie, ale student z proponowanej oferty korzysta różnie. Dlatego przyjmowanie do pracy powinno odbywać się w drodze konkursu i jednym z ważnych kryteriów wyboru powinna być ocena z dydaktyki. Nie można jej ukryć, bo — wedle obowiązujących zasad postępowania — po zakończeniu studiów do dyplomu jest wydawany suplement, z którego między innymi wynika sposób, w jaki kandydat na nauczyciela zdobywał uprawnienia do zawodu.

Zajęcia z dydaktyki literatury, które nastawione są na wykształcenie sprawności przekładu wiedzy i umiejętności interpretacyjnych studenta na polecenia, pytania, zadania, adresowane do ucznia — tak, by doszedł on do własnej atrakcyjnej, uzasadnionej tekstem literackim interpretacji — wymagają żmudnej pracy. Po kursie 60 godzin ćwiczeń i 15 godzin wykładu studenci licencjatu wiedzą, że mogą spodziewać się następujących typów zadań egzaminacyjnych z dydaktyki literatury:

1. Polecenia dotyczących interpretacji różnych utworów poetyckich autorów wymienionych w podstawie programowej dla szkoły podstawowej i gimnazjum.
2. Zaprojektowania do nich obudowy dydaktycznej w postaci pytań i poleceń adresowanych do uczniów.
3. Sformułowania tematu lekcji przeprowadzanej na podstawie podanego fragmentu tekstu i zaprojektowania celów oraz zbudowania schematu lekcji wypełnionego pytaniami, adresowanymi do uczniów II i III etapu kształcenia.
4. Zaprojektowania lekcji lub cyklu zajęć na podstawie utworu wybranego spośród obowiązkowych (oznaczonych gwiazdką) w *Podstawie programowej...* dla szkoły podstawowej i gimnazjum.
5. Przeanalizowania różnych typów zadań egzaminacyjnych — ze wskazaniem, jakie umiejętności analityczne oraz interpretacyjne powinien prezentować uczeń, dobrze rozwiązujący dane zadanie.

Studenci zdający egzamin po II semestrze studiów magisterskich do zadań o analogicznym charakterze, jak przedstawione dla licencjatu, otrzymują zadania sprawdzające ich świadomość przekładu różnych metodologii literaturoznawczych na typy zadań stawianych uczniom na różnych etapach edukacji. Ponieważ na zajęciach studenci poznają konsekwencje przekładu różnych metodologii na język szkolnej interpretacji, pytania dotyczą różnych modeli interpretacji tekstu w przestrzeni szkolnej. Przykładowy zestaw pytań z dydaktyki literatury na studiach magisterskich może być następujący:

1. Jak scharakteryzujesz hermeneutyczny model interpretacji tekstu w przestrzeni szkolnej? Jakie pytania zadasz i które metody wykorzystasz, realizując model hermeneutyczny?
2. Jak wprowadzać konteksty kulturowe w praktyce szkolnej? Podaj przykład realizacji kontekstu kulturowego na lekcji literackiej w gimnazjum i liceum.
3. Jak można wykorzystać w procesie analizy wierszy Mirona Białoszewskiego elementy dekonstrukcji tekstu literackiego? Proszę podać przykłady utworów tego autora i rozwiązania dydaktyczne.

Ostatnim etapem przygotowania studenta do nauczania interpretacji jest uczestnictwo w seminarium magisterskim o specjalności nauczycielskiej. Trwa ono dwa lata i daje możliwość wielostronnej i pogłębionej refleksji nad interpretacją w ogóle oraz interpretacją w szkole. W prowadzonych przeze mnie od 1997 roku seminariach magisterskich powstało około 160 prac. Duża część ich autorów skupiała uwagę na poezji twórców XX-wiecznych, których utwory obecne są w szkolnych programach i podręcznikach. Magistranci musieli w nich wykazać się co najmniej umiejętnością analizy i interpretacji twórczości wybranego autora. W drugiej części rozprawy kandydaci do zawodu nauczyciela pokazują najczęściej sposoby interpretowania twórczości w szkole. Prace realizują trzy modele:

1. Badania odbioru twórczości określonego autora (najczęściej poety XX-wiecznego); student przeprowadza ankiety, prosi uczniów o interpretację wybranych utworów, analizuje wyniki, stawia diagnozę świadomości uczniów i w drugiej części rozprawy proponuje określone działania metodyczne, koncepcje lekcji oraz sposoby nauczania interpretacji.
2. Podstawę rozprawy stanowi twórczość wybranego autora, magistrant pokazuje własne rozwiązania interpretacyjne wybranych utworów literackich, proponowanych w *Podstawie programowej*... jako lektury szkolne, by w drugiej części zamieścić rozwiązania dydaktyczne zmierzające do interpretacji tej twórczości na lekcjach języka polskiego.
3. Monografie wybranych tomików poetyckich. Czasami stanowią one wywód interpretacyjny skupiony wokół wybranego problemu, a czasami w drugiej części rozprawy pokazywane są ciekawe rozwiązania dydaktyczne, przy założeniu że przedstawiane utwory mogą stanowić podstawę procesu dydaktycznego.

Zajęcia seminaryjne budowane są tak, by studenci pogłębiali swoją wiedzę teoretyczną na temat metodologii, zrozumieli sposoby przekładu różnych metodologii na język szkolnej lekcji, wykształcili umiejętność kreatywnego podejścia do procesu dydaktycznego, w którym interpretacja będzie sposobem mówienia o literaturze.

Na pytanie, „jak uniwersytet przygotowuje do nauczania interpretacji”, nie ma więc jednej odpowiedzi, choć w każdej uczelni realizującej specjalność nauczycielską zbudowane są ramy programowe pozwalające na kształcenie tej umiejętności. Pytanie „jak” może także prowokować odpowiedź określającą stopień tego przygotowania: dobrze, średnio, źle. Będzie to jednak wyłącznie odpowiedź intuicyjna i oparta na wyrywkowych danych, spostrzeżeniach i subiektywnych odczuciach, bo nikt do tej pory nie przeprowadzał badań, które mogłyby pomóc rzetelnie odpowiedzieć na tak postawione pytanie. Polonistyczne kształcenie uniwersyteckie opiera się na założeniu, że absolwent w stopniu zadowalającym radzi sobie z interpretowaniem różnych tekstów kultury i swoją wiedzę oraz umiejętności w różny sposób przekłada na metody działań lekcyjnych. Ocena natomiast uczniowskich interpretacji jest po prostu konsekwencją stanu świadomości nauczyciela.

Pytanie więc, jak uniwersytet przygotowuje, jest tylko jednym z całego pakietu pytań o stopień przygotowania adeptów sztuki nauczania do wypełniania zadań, wśród których nauczanie interpretacji należy do grupy zadań ważniejszych. Inne pytanie dotyczy tego, jak szkoła rekrutuje nauczycieli, czy wybiera tych, którym uniwersytet nadał tytuł z oceną najwyższą: czy też nie ma to żadnego znaczenia dla osób decydujących, kto będzie w szkole uczył?

Эва Яскулкова

КАК УНИВЕРСИТЕТ ГОТОВИТ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ-ПОЛОНИСТОВ К ПРЕПОДАВАНИЮ ИНТЕРПРЕТАЦИИ?

Резюме

Автор представляет аргументы в пользу необходимости формирования навыков интерпретации как основных для соответствующего способа понимания окружающего мира. Данные навыки должны формироваться педагогами, прошедшими соответствующую профессиональную и методологическую подготовку. В статье представлены данные исследований по интерпретационным навыкам у студентов полонистики первых курсов в сопоставлении с результатами экзаменов по дидактике литературы. Таким образом автор показывает увеличение уровня интерпретационных навыков, но также указывает на необходимость изменений в системе профессиональной подготовки учителей.

Ewa Jaskółowa

HOW ACADEMIA PREPARES FUTURE POLISH LANGUAGE TEACHERS
FOR TEACHING INTERPRETATION?

Summary

The author puts forward arguments for the need of developing interpretation skills as a basis for a proper understanding of the world. These skills should be cultivated by teachers who are well prepared for this function in terms of substance and methodology. The article presents research on the interpretative skills of first years' students of Polish Studies, compared with didactics of literature classes exam results. It thus reveals the increase in interpretative skills, but also the need of change in the teacher education system.